

Nyhetsspridning

bP 505/42

Oktober 1971

NYHETSSPRIDNING

Docent Karl Erik Rosengren, Sociologiska institutionen, Lund.

Tre studier av nyhetsspridning

I tidigare rapporter (Meddelande nr 37, 1970, samt Psykologiskt försvar nr 51, 1971) har redovisats resultat från två intervjuundersökningar med två slumpmässiga urval av Sveriges befolkning rörande första kännedom om de två nyheterna att mån-raketen Apollo 13 i april 1970 råkade ut för ett missöde men att den dock kunde återvända och landa på jorden (jfr även meddelande nr 1, 1964, som refererar några amerikanska diffusionsstudier i samband med mordet på president Kennedy).

I samband med Apollo 14:s månfärd i februari 1971 företogs en ny liknande undersökning, denna gång av första kännedom om nyheten att kapseln och dess besättning efter en i stort sett planerlig färd landade välbehållna i Stilla Havet. Liksom de tidigare undersökningarna finansierades denna med anslag från Beredskapsnämnden. Själva datainsamlingen utfördes av PUB, Avdelningen för publik- och programforskning vid Sveriges Radio, på uppdrag av författaren.

Genom att på detta sätt tre undersökningar utförts på den svenska befolkningen rörande kännedom om i stort sett likartade händelser, som dock får anses ha olika nyhetsvärde och dessutom inträffade vid olika tider på dygnet, erbjuds ett tillfälle att göra jämförelser mellan spridningsmönstren och därigenom möjligen nå fram till en något säkrare kunskap om

NYHETSUPPLÄGGNING

Docent Karl Erik Roserqvist, Sociologiska Institutionen, Lund.

Tre studier av nyhetsuppläggning

I tidigare rapporter (Meddelande nr 37, 1970, samt Psykologiskt
Förenings nr 51, 1971) har redovisats resultat från två inter-
vjundersökningar med två slumpmässiga nivåer av Sveriges be-
folkning rörande förtäta känslor om de två nyhetsnivåerna. I bå-
da fallen gjordes 13 i april 1970 utvalda ut för att utvärdera men-
talt den dock kunde återvända och landa på jorden. I båda fallen
meddelande nr 1, 1964, som refererar några amerikanska
illusionstudier i samband med mordet på president Kennedy).

I samband med Apollo 14:s närtid i februari 1971 föreföll en
ny liknande undersökning, denna gång av förtäta känslor om ny-
heten att kapseln och dess besättning efter en i stort sett
planering för landning väster om i Stilla Havet. Liksom de
tidigare undersökningarna innehåller denna med en del från
Beredskapsnämnden. Sjätte datainsamlingen utfördes av PÖB,
Avdelningen för vetenskap och programforskning vid Sveriges
Räddningstjänst.

Genom att på detta sätt tre undersökningar utförts på den
svenska befolkningen rörande känslor om i stort sett likar-
tade händelser, som dock får sesas på olika nyhetsnivåer och
beskrivningar inträffade vid olika tidpunkter, erbjuder ett
tillfälle att göra jämförelser mellan uppträdandemönstren och
därigenom möjligen få fram till en något säkrare kunskap om

fenomenet nyhetsdiffusion. Det måste dock i detta sammanhang understrykas att de redovisade resultaten på grund av de små stickproven (ca 400, 200 resp 800 individer) måste tolkas försiktigt. Smärre skillnader kan sålunda inte tillmätas någon betydelse.

Olikheter i nyhetsspridningen

Figurerna 1, 2, 3 erbjuder underlag för en första jämförelse, dels beträffande spridningens omfattning och hastighet, dels beträffande de olika nyhetsmediernas roll som första nyhetskälla.

Man finner för det första att av de tre nyheterna Apollo 13:s missöde, Apollo 13:s landning, Apollo 14:s landning, så var det nyheten om Apollo 13:s landning som spreds snabbast och till den största andelen av befolkningen, medan nyheten om Apollo 13:s missöde spreds långsammare och till en mindre andel av befolkningen. Nyhetsspridningen i samband med Apollo 14:s landning intar vad snabbheten beträffar ett mellanläge, vad spridningens omfattning beträffar är den ungefär jämförbar med Apollo 13:s missöde. (Att Apollo-14-landningen till en början verkar att ha spritts något snabbare än nyheten om Apollo-13-landningen beror på att det använda kategorisystemet vid undersökningen av Apollo-13-landningen tyvärr inte var helt tillfredsställande. Hade ett bättre kategorisystem använts, skulle även linjen för Apollo-13-landningen ha gått lika brant upp som den för Apollo 14.)

Vidare finner man att TV är dominerande medium när det gäller första kännedom om nyheterna om de två landningarna, medan radio dominerar spridningen av nyheten om Apollo 13:s missöde.

Nyhetens förutsägbarhet

Orsakerna till de skilda spridningsmönstren är i första hand tre: graden av förutsägbarhet hos nyheten, tidpunkten, samt nyhetsvärdet. I det följande skall det första och det sista av dessa begrepp kortfattat diskuteras.

fenomenet nyhetsförändringen. Det måste dock i detta sammanhang understrykas att de redovisade resultaten på grund av de små stickproven (ca 400, 200 resp 300 individer) måste tolkas försiktigt. Bättre skillnader kan sålunda inte tillmätas någon betydelse.

Ölikheter i nyhetsförändringen

Figurerna 1, 2, 3 erbjuder underlag för en första jämförelse. De delar beträffande spridningens omfattning och hastighet, dels beträffande de olika nyhetsmedlarnas roll som första nyhetskälla.

Man finner för det första att av de tre nyheterna Apollo 13: missöde, Apollo 13: landning, Apollo 14: landning, så var det nyheten om Apollo 13: landning som spreds snabbast och till den största andelen av befolkningen, medan nyheten om Apollo 13: missöde spreds långsammare och till en mindre andel av befolkningen. Nyhetsförändringen i samband med Apollo 14: landning inträffade snabbast och mest omfattande jämförbar med Apollo 13: missöde. (Att Apollo 14-landningen till en del kan verka att ha spridits något snabbare än nyheten om Apollo 13-landningen beror på att det använde kategorisystemet vid undersökningen av Apollo 13-landningen tyvärr inte var helt tillräckligt omfattande. Här är ett bättre kategorisystem väntat, skulle även linjen för Apollo 13-landningen ha gått lika brant upp som den för Apollo 14.)

Vidare finner man att TV är dominerande medium när det gäller första kännedom om nyheterna om de två landningarna, medan radio dominerar spridningen av nyheten om Apollo 13: missöde.

Nyhetens förändring

Orsakerna till de skilda spridningshastigheterna är i första hand tre: graden av förståelighet hos nyheten, tidpunkten, samt nyhetsvärdet. I det följande skall det första och det sista av dessa begrepp kortfattat diskuteras.

Graden av förutsägbarhet hos ett antal händelser kan sägas vara en variabel. Man kan - eller man kan inte - om en viss händelse med någon säkerhet säga att, när eller hur den kommer att inträffa och förlöpa. Variabeln kan alltså schematiskt sägas ha 4 värden: om en viss händelse kan man varken säga att, när eller hur den kommer att inträffa, vilket skulle ge värdet 0; om en annan kan man säga både att, när och hur den skall inträffa, vilket skulle ge värdet 3. Värdena 1 och 2 kan en händelse teoretiskt erhålla på i bägge fallen 3 sätt, men vissa av dessa sätt är förmodligen inte särskilt vanliga i praktiken.

Uttryckt i dessa termer hade Apollo 13:s missöde förutsägbarheten 0, de två landningarna förutsägbarheten 2. Om den förra visste man varken att, när eller hur den skulle inträffa, om de två senare både att och när, men inte exakt hur. (Givetvis kan det här sättet att gradera förutsägbarhet snabbt göras mera komplicerat genom att inte endast arbeta med kvalitativa bedömningar - man vet eller man vet inte att något kommer att hända - utan i stället införa skattningar eller mätningar av sannolikheter - man vet eller tror sig veta att något med en viss sannolikhet kommer att inträffa.)

Händelsens nyhetsvärde

En händelses nyhetsvärde kan delvis ses som en funktion av dess förutsägbarhet, men förhållandet mellan de bägge begreppen är komplicerat. Sålunda måste man till en början skilja mellan objektiva och subjektiva nyhetsvärde. Objektivt nyhetsvärde kan förslagsvis definieras som antalet individer händelsen faktiskt påverkar på ett avgörande sätt, subjektivt nyhetsvärde som antalet människor som mer eller mindre medvetet upplever sig vara på visst sätt involverade i händelsen i fråga. Det subjektiva nyhetsvärdet är starkt beroende av den uppmärksamhet nyhetsmedierna ägnar händelsen; det är alltså inom vissa gränser manipulerbart.

Graden av subjektivt nyhetsvärde är vidare beroende av graden av objektiva nyhetsvärde, men även här är sambandet komplicerat och bl a beroende av graden av förutsägbarhet hos händelsen.

Graden av förutsägbarhet hos ett antal händelser kan sägas
vara en variabel. Man kan - eller man kan inte - om en viss
händelse med någon säkerhet säga att, när eller hur den kommer
att inträffa och förlopa. Variabeln kan gillas schematiskt
sagas på 4 värden: om en viss händelse kan man varken säga
att, när eller hur den kommer att inträffa, vilket skulle ge
värdet 0; om en annan kan man säga både att, när och hur den
skall inträffa, vilket skulle ge värdet 3. Värdena 1 och 2
kan en händelse teoretiskt erinras på 2 bägge fallen 3 eller,
men vissa av dessa sätt är förmodligen inte särskilt vanliga
i praktiken.

Uttryckt i dessa termer hade Apollon 13:e utnämnde förutsägar-
heten 0, de två lastningarna förutsägarheten 2. Om den förra
visade man varken att, när eller hur den skulle inträffa, om
de två senare både att och när, men inte exakt hur. (Givetvis
kan det här sättet att gradera förutsägarheten snabbt göras
mera komplicerat genom att inte endast arbeta med kvalitativa
bedömningar - man vet eller man vet inte att något kommer att
hända - utan i stället inför skattningar eller måttningar av
sannolikheter - man vet eller tror sig veta att något med en
viss sannolikhet kommer att inträffa.)

Händelsens nyhetsvärde

En händelses nyhetsvärde kan delvis ses som en funktion av
dess förutsägarhet, som förhållandet mellan de bägge begrepp-
en är komplicerat. Såväl som måste man till en början skilja
mellan subjektivt och objektivt nyhetsvärde. Objektivt nyhets-
värde kan föreläggas definieras som antalet individer händel-
sen faktiskt påverkar på ett avgränsat sätt, subjektivt ny-
hetsvärde som antalet människor som mer eller mindre medvetet
upplever sig vara på vilket sätt involverade i händelsen i
fråga. Det subjektiva nyhetsvärdet är starkt beroende av den
uppmärksamhet nyhetsmedierna ägnar händelsen; det är alltså
inom vissa gränser manipulerbart.

Graden av subjektivt nyhetsvärde är visserligen beroende av graden
av objektivt nyhetsvärde, men även här är sambandet komplice-
rat och på ett beroende av graden av förutsägarhet hos händelsen.

När en händelse har förutsägbarhetsgrad 2, dvs man vet att och när den ska inträffa, är förutsättningarna för en hög grad av subjektivt nyhetsvärde goda. Nyhetsmedierna har då möjlighet att förbereda sig och sin publik. Det objektiva nyhetsvärdets betydelse för det subjektiva sjunker då, men kan naturligtvis inte helt ignoreras. Som typfall när det gäller händelser med förutsägbarhetsgrad 2 (att och när, men inte hur) kan man peka på exempelvis viktiga debatter, demonstrationer, en del idrottshändelser etc.

En ytterligare komplikation innebär det faktum att det subjektiva nyhetsvärdet inte kan bestämmas för en viss händelse som isolerat fenomen utan måste bedömas i sin kontext: de andra händelser som samtidigt kan komma till publikens kännedom. Inträffar samtidigt flera stora händelser med högt objektiva nyhetsvärde kommer det subjektiva nyhetsvärdet hos dessa händelser sannolikt att ligga lägre än det skulle ha gjort om var och en av dem inträffat under en period då inga andra händelser med högt objektiva nyhetsvärde inträffade.

Verkan av förutsägbarhet och nyhetsvärde

Försöker vi nu använda dessa tankegångar vid tolkningen av våra resultat, kan man komma fram till följande.

Månfärdernas start- och landningsmoment kan som redan nämnts sägas ha förutsägbarhetsgrad 2 (att och när, men inte hur). Apollo-13-missödet hade däremot i våra termer förutsägbarheten 0; man visste varken att, när eller hur det skulle hända. Skillnaden i förutsägbarhet mellan å ena sidan landningarna, å andra missödet bidrar till att förklara dels skillnaderna i nyhetsspridningens hastighet och omfattning, dels den roll de olika medierna spelar vid de olika tillfällena.

Det är rimligt att den oförutsägbara nyheten i jämförelse med den förutsägbara i ett inledande skede har långsammare spridning. Det är vidare rimligt att den förutsägbara i stor utsträckning sprids via TV och att den oförutsägbara händelsen i stor utsträckning sprids via radio, allt under förutsättning att det objektiva nyhetsvärdet ligger ovanför den minimigräns

När en handling har förutbestämts i 2, dvs man vet att och när den ska inträffa, är förutbestämningen för en hög grad av subjektiv nyhetsvärde goda. Nyhetsvärdena har då möjlighet att förbereda sig och sin publik. Det objektiva nyhetsvärdets betydelse för det subjektiva stannar då, men kan naturligtvis inte helt ignoreras. Som typfall när det gäller handlingar med förutbestämda 2 (att och när, men inte hur) kan man peka på exempelvis viktiga debatter, demonstrationer, en del idrottsändelser etc.

En ytterligare komplikation ligger i det faktum att det subjektiva nyhetsvärdet inte kan bestämmas för en viss handling som isolerat fenomen utan måste bedömas i sin kontext: de andra handlingar som samtidigt kan komma till publikens kännedom, inträffa samtidigt eller stora handlingar med högt objektiva nyhetsvärde kommer det subjektiva nyhetsvärdet hos dessa handlingar sannolikt att ligga högre än det skulle ha gjort om var och en av dem inträffat under en period då ingen andra handlingar med högt objektiva nyhetsvärde inträffade.

Verkan av förutbestämning och nyhetsvärde

Föröker vi nu använda dessa tankesätt vid tolkningen av våra resultat, kan man komma fram till följande.

Målbildens start- och landningsmoment kan som redan nämnts sägas ha förutbestämts i 2 (att och när, men inte hur). Apollo-11-missodet hade därmed i våra tankar förutbestämdheten 0; men väsentligen varken att, när eller hur det skulle hända. Skillnaden i förutbestämning mellan 2 och 0 är en annan landningsare, å andra sidan bidrar till att förklara dels skillnaderna i nyhetsvärdenas betydelse och omfattning, dels den roll de olika medierna spelar vid de olika tillfällena.

Det är rimligt att den oförutbestämda nyheten i jämförelse med den förutbestämda i ett inledande skede har långsammare spridning. Det är vidare rimligt att den förutbestämda i efterutvärdering sprids via TV och att den oförutbestämda handlingen i efterutvärdering sprids via radio, allt under förutbestämning. Att det objektiva nyhetsvärdet ligger ovanför den minsta

som medger att de utrymmesknappa etermedierna överhuvudtaget befattar sig med händelsen. Nedanför denna gräns blir nyhetsförmedlingen dominerad i första hand av tidningarna, därefter - kan man föreställa sig - tar den muntliga kommunikationen vid, ägnande sig åt sådana nyheter som har lågt objektiva nyhetsvärde men som för vissa individer eller individkategorier kan ha ett synnerligen högt subjektivt nyhetsvärde: de privata nyheterna.

Tidpunktens roll

Hittills har inte tidpunktens roll i sammanhanget berörts. Förmodligen är dess roll större när det gäller spridningens omfattning och snabbhet än när det gäller spridningens struktur: den roll de olika media spelar. Den senare bestäms förmodligen i högre grad av variabeln förutsägbarhet än av variabeln tidpunkt. Ett visst stöd för denna hypotes får man av det förhållandet att fördelningen på de olika media är så pass likartad (TV dominerar) mellan de bägge spridningsprocesserna i samband med Apollo 13:s respektive Apollo 14:s landningar, trots att den senare inträffade vid en tidpunkt - ca kl 22 - då en stor del av svenska folket normalt har gått och lagt sig. Apollo-13-missödet däremot meddelades i Sverige vid en tidpunkt - ca kl 06 - då en stor del av folket redan är vaket, men nyheten var inte förutsägbar. Därför blev det radion och inte TV som i det fallet kom att dominera nyhetsförmedlingen.

Att själva omfattningen däremot för Apollo-14-landningens del blev mindre än för Apollo-13-landningens del får till en inte ringa del tillskrivas tidpunkten, samt till en viss del denna händelses något lägre objektiva och subjektiva nyhetsvärde. Det något lägre subjektiva nyhetsvärdet kan bl a relateras till samtida händelser med högt objektiva nyhetsvärde, främst den då pågående konflikten på den svenska arbetsmarknaden.

Individuella skillnader i nyhetskännedom

De hittills diskuterade resultaten berör samband mellan händelsevariabler och den totala spridningens omfattning och hastighet. I samband med undersökningen här givetvis data insamlats även om samband mellan å ena sidan individens kännedom

som medger att de skrivningsuppgifterna överhuvudtaget
belästar sig med fördelakt. För att för denna grupp blir nyhets-
förmedlingen dominerad i första hand av tidningarna, därmed
- kan man föreställa sig - för den muntliga kommunikationen
vid, ärendet sig åt sådana nyheter som har lågt objektivt
nyhetsvärde men som för vissa individer eller individkatego-
rier kan ha ett synnerligen högt subjektivt nyhetsvärde: de
privata nyheterna.

Tidningens roll

Hittills har inte tidningens roll i sammanhanget berörts.
Förmedlingen är dess roll större när det gäller spridningens
omfattning och snabbhet än när det gäller spridningens styrk-
tur: den roll de olika media spelar. Den senare bestäms för-
modligen i högre grad av varierande förutsättningar än av varier-
ande tidpunkt. Ett visst stöd för denna hypotes får man av
det förhållandet att fördelningen på de olika media är så pass
liknande (TV dominerar) mellan de bägge spridningsprocesserna
i samband med Apollo 13:s respektive Apollo 14:s landningar,
trots att den senare inträffade vid en tidpunkt - ca kl 22 -
då en stor del av svenskarna förmodligen har gått och lagt
sig. Apollo-13-missödet ägromot meddelades i Sverige vid en
tidpunkt - ca kl 06 - då en stor del av folket redan är vakar,
men nyheten var inte förutsägbar. Därför blev det ration och
inte TV som i det lämllet kom att dominera nyhetsförmedlingen.

Att själva omfattningen beröret för Apollo-14-landningens del
blev mindre än för Apollo-13-landningens del får till en del
ringa del tillskrivas tidpunkten, samt till en viss del denna
händelse något lägre objektiva och subjektiva nyhetsvärde.
Det något lägre subjektiva nyhetsvärdet kan bli en reaktion
till samtliga händelser med högt objektivt nyhetsvärde, liksom
den då pågående konflikten på den svenska arbetsmarknaden.

Individella skillnader i nyhetsintresse

De hittills gjorda undersökningarna visar samband mellan här-
delnsvaraktighet och den totala spridningens omfattning och bes-
tygthet. I samband med undersökningen har givits data från
fåta även om samband mellan å ena sidan individens kunskaper

om nyheten, å den andra en rad variabler som ålder, kön, utbildning, kunskap om, intresse för och inställning till rymdfärder i allmänhet. Generellt kan man säga att sambanden går i förväntad riktning, så att högutbildade, unga, män tenderade att ha bättre kunskap om, större intresse för och mer positiv inställning till rymdfärder, och så att dessa kategorier snabbare och i högre grad fick kännedom om den aktuella nyheten. För Apollo-13-händelsernas del har ett antal sådana data redovisats i Psykologiskt försvar 51; för Apollo 14 kommer motsvarande resultat att redovisas vid ett senare tillfälle.

6

om nyheten, å den andra en red verksölar som Ålder, kan, of-
bildning, kunskap om, intresse för och inställning till tyvd-
länder i allmänhet. Generellt kan man säga att sambanden går
i förväntad riktning, så att högtbildade, unga, män tend-
rade att ha bättre kunskap om, större intresse för och mer
positiv inställning till tyvdänder, och så att dessa katego-
rier snabbare och i högre grad fick kännedom om den aktuella
nyheten. För Apollio-13-händelserna del har ett antal sådana
data redovisats i Psykologiskt försvär 51; för Apollio 14
kommer motsvarande resultat att redovisas vid ett senare till-
fälle.

100 Procent av befolkningen
som via olika media
känner till nyheten

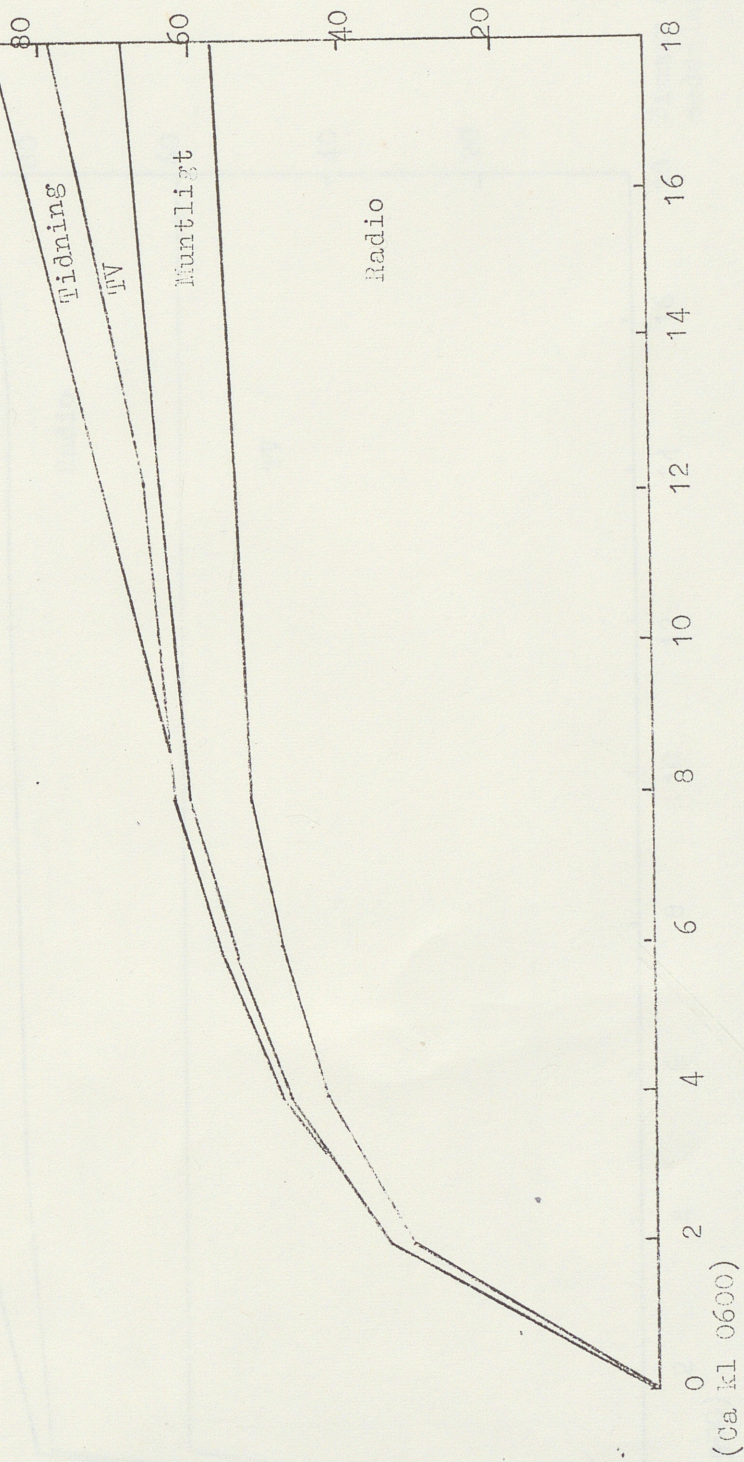

Fig. 1. Spridning från media till befolkning av nyheten att Apollo 13
drabbats av ett tekniskt missöde

(Anm. Den översta kurvan i diagrammet anger hur många procent av befolkningen som ett givet antal timmar efter nyhetens rapportering i massmedia kände till den. De övriga kurvorna anger den andel som olika media svarade för.)

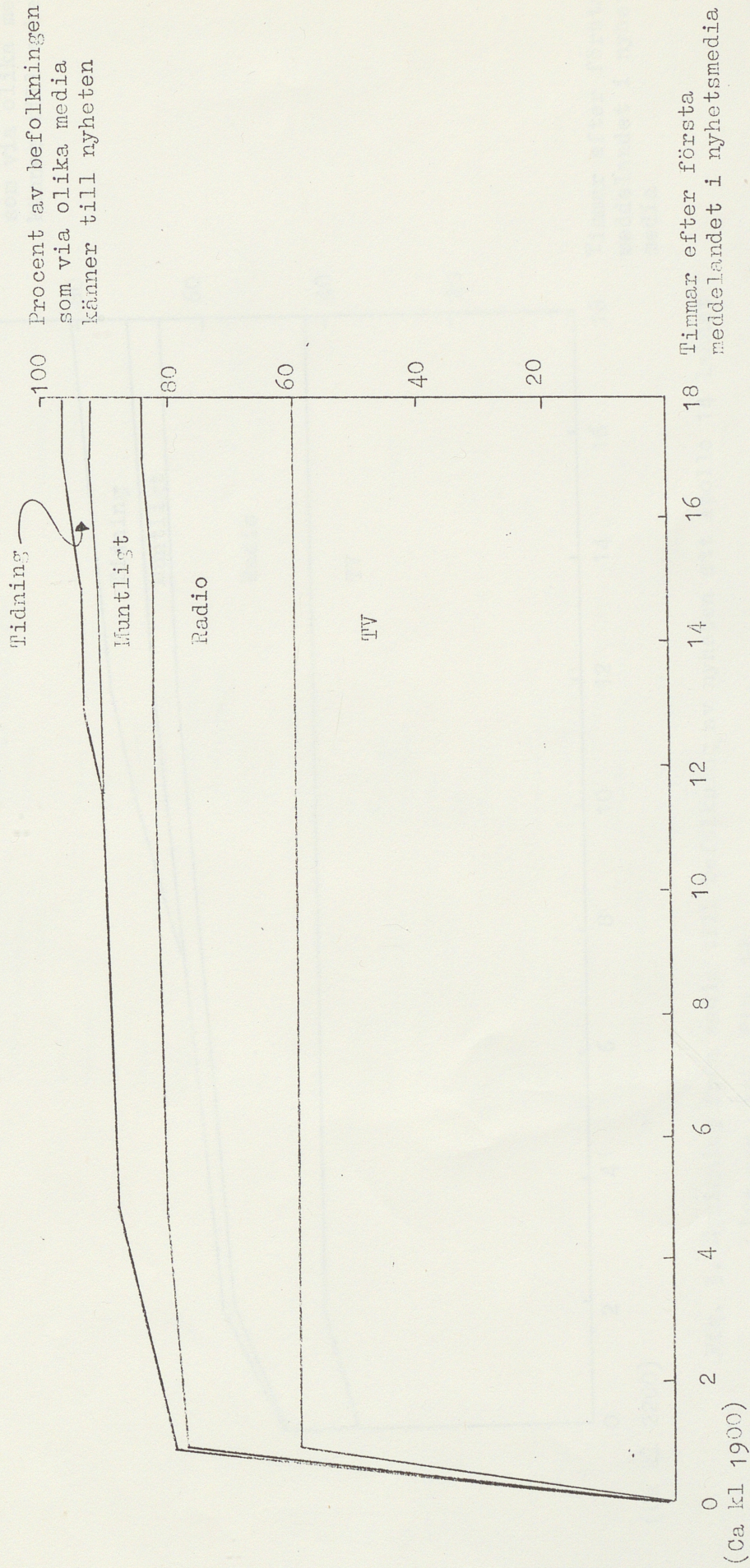
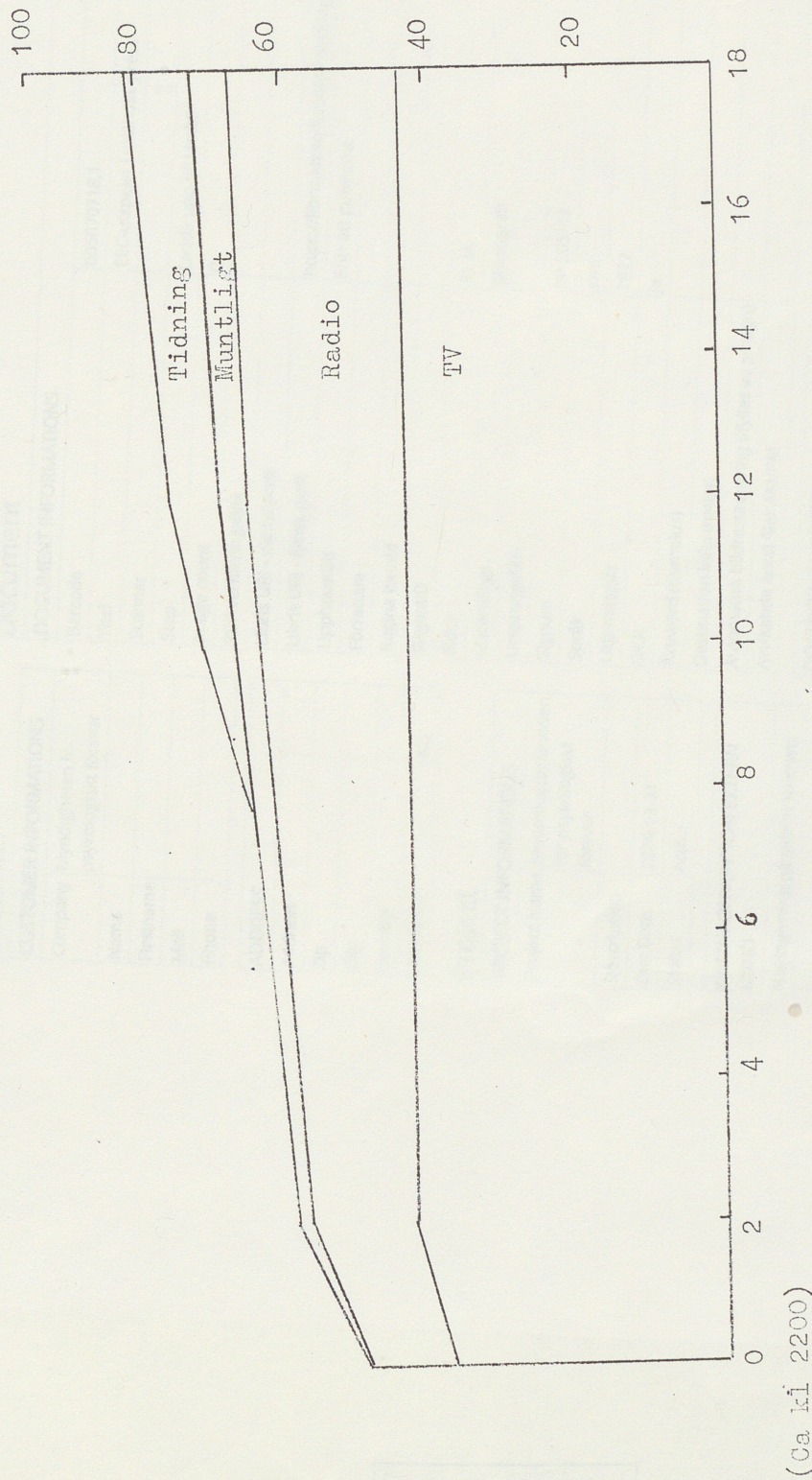

Fig. 2. Spridning från media till befolkning av nyheten att Apollo 13 landat
(Jfr anm. till fig. 1)

Procent av befolkningen
som via olika media
känner till nyheten

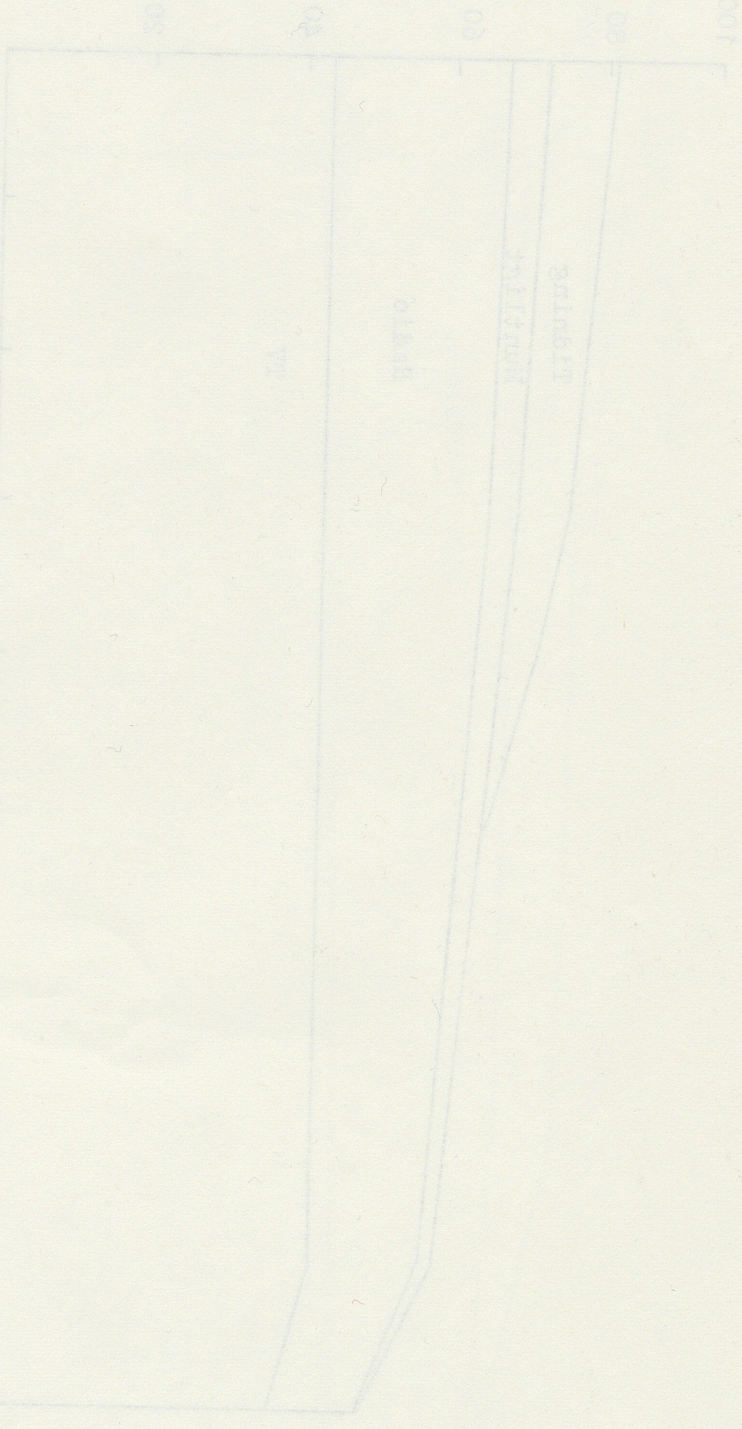
(Ca k1 2200)

Timmar efter första
meddelandet i nyhets-
media

Fig. 3. Spridning från media till befolkning av nyheten att Apollo 14 landat
(Jfr anm. till fig. 1)

(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

100%
 80%
 60%
 40%
 20%
 0%

100%
 80%
 60%
 40%
 20%
 0%

KUNGL. BIBL.
 15 DEC 1972
 STOCKHOLM